

FIRAT'IN DOĞUSUNDA SOMUTLAŞAN ABD-RUSYA GERİLİMİ

“

2015 yılında Suriye rejimine destek olmak amacıyla sahada fiziki olarak yer almaya başlayan Rusya, ABD'nin çekilme kararı sonrasında oluşabilecek güç boşluğunu doldurmak amacıyla Fırat'ın doğusunda da aktif bir şekilde bulunmaya başlamıştır. Kendi içinde farklı bir dinamiğe sahip olan bölgede daha fazla söz sahibi olmak adına girişilen bu çaba, ABD ve Rusya arasında sıkı bir rekabeti de beraberinde getirmiştir.

”

Sibel Dündar

Araştırma Asistanı, ORSAM

Fırat'ın doğusu, ABD ve Rusya güçleri arasında 2019 yılı sonlarında etkisini iyice göstermeye başlayan ve taraflar arasında yaşanan bazı olaylarla gi-

derek somutlaşan bir gerilime şahit olmaktadır. Suriye'de yıllardır karşı karşıya gelen ve aralarında belirli bir rekabet bulunan aktörlerin, bölgeye yönelik faaliyetleri hem askerî hem de siyasi alanda artarak devam etmektedir. 2015 yılında Suriye rejimine destek olmak amacıyla sahada fiziki olarak yer almaya başlayan Rusya, ABD'nin çekilme kararı sonrasında oluşabilecek güç boşluğunu doldurmak amacıyla Fırat'ın doğusunda da aktif bir şekilde bulunmaya başlamıştır. Kendi içinde farklı bir dinamiğe sahip olan bölgede daha fazla söz sahibi olmak adına girişilen bu çaba, ABD ve Rusya arasında sıkı bir rekabeti de beraberinde getirmiştir. Başkanlık seçimi sonrasında ABD'nin önümüzdeki dönem Suriye politikasının nasıl şekilleneceği tartışmaları devam ederken bölgede Rus güçleriyle doğrudan karşı karşıya gelinmesinin ardından ABD'nin Suriye'deki caydırıcı gücünü pekiştirme eğilimi bu tartışmalara yeni bir boyut kazan-

dırmıştır. Washington'un bu yönelimi ile vermek istediği mesaj ve ilerleyen dönemlerde ortaya çıkabilecek ABD-Rusya rekabetinin boyutları önemli bir tartışma konusudur.

Tarafların Askerî Varlıklarını Artırması

25 Ağustos 2020'de Rus konvoyundan bir aracın “kasti olarak” ABD ordusuna ait bir araca çarpması sonucu en az 4 ABD askerinin yaralandığı haberi gündeme bomba gibi düşmüştür. Bu olay, Suriye rejimini destekleyen Rus birlikleri ile ABD ordusunun Suriye'de karşılaşması sonucu ABD askerlerinin yaralandığı ilk hadise olarak kayıtlara geçmiştir. Kazaya ait videoları inceleyen yetkililer kazanın meydana geldiği alanda Rus askerî helikopterinin hızlı ve alçak uçuş yaptığını, bunun genellikle alandaki askerleri dağıtmak için kullanılan bir taktik olduğunu ifade etmiştir. Yapılan açıklamalarda ise her iki tarafın da yaşanan kazanın sorumlusu olarak diğerini suçladığı gözlemlenmiştir. ABD, Rusya'nın

bulunmama sözü verdiği bölgeye girdiğini ifade ederken Rusya tarafından yapılan açıklamalarda ise ABD tarafına Rus askerî konvoyunun geçişinden önce prosedür gereği bilgi verildiğine dikkat çekilmiştir. Bu açıklamada ayrıca ABD askerlerinin mevcut anlaşmaları ihlal ederek Rus devriyesini engellemeye çalıştığı ifadesi yer almıştır.

“

ABD Başkanı Donald Trump'ın askerî sevkiyatın bir iki gün öncesinde Beyaz Saray'daki basın toplantısında, petrolü koruyan askerler dışında Suriye meselesinin dışında olduklarını açıklaması ise ABD kurumları arasında Suriye'ye ilişkin çelişkileri gözler önüne sermektedir.

”

Karşılıklı suçlamalar devam ederken ABD Merkez Komutanlığı Sözcüsü Yüzbaşı Bill Urban bölgesinde bulunan yaklaşık 500 askere ek olarak 6 adet zırhlı Bradley savaş aracı ve 100 askerinin daha bölgeye konuşlandırıldığını açıklamıştır. Urban, Kuveyt'ten gönderilen askerî araçların yanı sıra, kısa süre içinde bölgeye bir radar yerleştirileceğini ve ABD ordusunun devriyelerine savaş uçaklarının eşlik etme sıklığını artıracaklarını belirtmiştir. Ayrıca Urban'ın, “ABD Suriye'de herhangi bir ulusla savaşmak istemez fa-

kat gerektiği takdirde Koalisyon güçlerini savunur” ifadesi oldukça dikkat çekmiştir. ABD Başkanı Donald Trump'ın askerî sevkiyatın bir iki gün öncesinde Beyaz Saray'daki basın toplantısında, petrolü koruyan askerler dışında Suriye meselesinin dışında olduklarını açıklaması ise ABD kurumları arasında Suriye'ye ilişkin çelişkileri gözler önüne sermektedir.

ABD'nin askerî varlığını arttırmasına karşılık Rusya'nın da aynı hafta içerisinde İdlib kırsalındaki Lazkiye-Halep karayolunda (M4) yoğun bir askerî konuşlandırması görülmüştür. 19 Eylül Cumartesi günü lojistik malzeme, silah ve mühimmat taşıyan onlarca araçtan oluşan Rus konvoyunun M4 karayolu üzerinden Rusya'nın askerî üssü bulunan Kamışlı'ya hareket ettiği gözlemlenmiştir. Bir gün öncesinde asker ve lojistik malzeme taşıyan Suriye rejimine ait 15 aracın da Rakka'da bulunan 93. Tuğay'a takviye olarak gittiği görülmüştür. Yerel kaynaklar, Rus güçlerinin Haseke'nin kuzey kırsalındaki Tel Temır'dan Rakka'nın kuzey kırsalındaki Ayn İsa kasabasına giden Haseke-Halep uluslararası karayolunu (M4) 12 Eylül'de yeniden açtığını bildirmiştir. Bu gelişme, Covid-19'un ya-

lemek için alınan tedbirler kapsamında otoyolun iki aydan fazla kapalı kalmasının ardından gelmiştir.

Askerî Varlığın Artmasındaki Asıl Mesaj

Askerî varlığın arttırılması, Rusya'nın ABD ile terör örgütü YPG/PKK'nın ortaklaşa faaliyet gösterdiği alanlara müdahil olmasına karşı caydırma çabası olarak yorumlanmaktadır. Zira Rusya, Barış Pınarı Harekâtı sonrasında Türkiye ile varılan anlaşma ile YPG'nin sınır hattı boyunca çekilmesi sorumluluğunu üstlenmiş ve ortak devriyelerle bölgede daha aktif bir görüntü sergilemiştir. Diğer yandan Suriye rejimi ve YPG arasında ara buluculuk faaliyetleri yürüterek bölgedeki konumunu güçlendirmeye çalışmıştır. Operasyon sürecinde hat boyunca geri çekilen ABD güçleri ise sonrasında eski pozisyonlarına neredeyse geri dönmüş ve yeni üsler inşa ederek bölgedeki varlığının azalmadığı mesajını vermiştir. Sonraki süreçte ise bölgede devriye hâlinde gezen güçler sık sık karşı karşıya gelmiş ve taraflar arasında ufak çaplı sürtüşmeler yaşanmıştır. Bu çekişmeler sonrasında devriye güzergâhları üzerinde zorunlu değişimlerin yaşandığı gö-

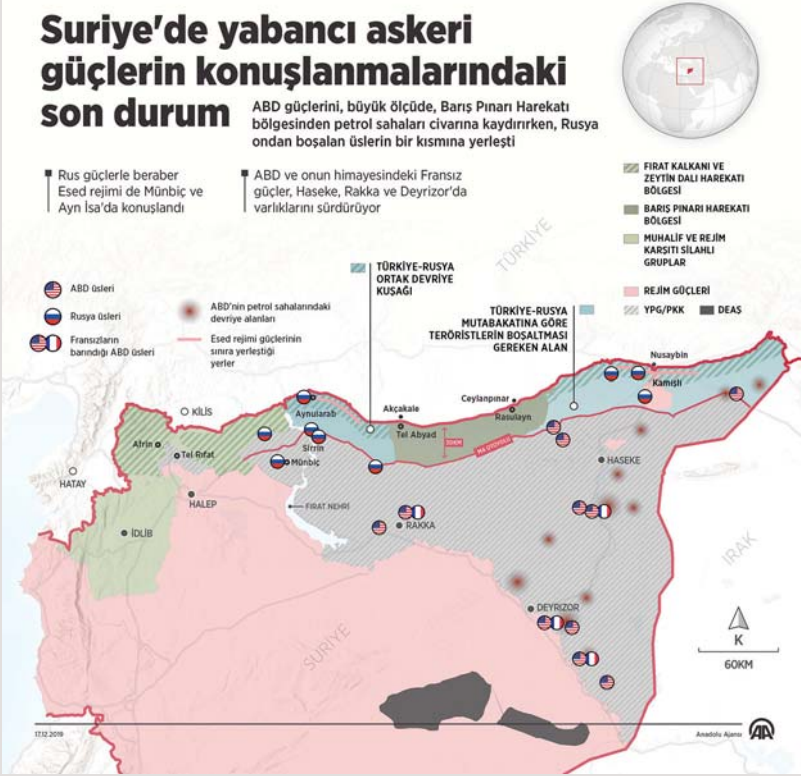

Suriye'de yabancı askeri güçlerin konuşlanmalarındaki son durum

ABD güçlerini, büyük ölçüde, Barış Pınarı Harekati bölgesinden petrol sahaları civarına kaydırırken, Rusya ondan boşalan üslerin bir kısmına yerleşti

Rus güçlerle beraber Esed rejimi de Münbiç ve Ayn İsa'da konuşlandı

ABD ve onun himayesindeki Fransız güçler, Haseke, Rakka ve Deyrizor'da varlıklarını sürdürüyor

rılmıştır. 2019 yılı sonu itibarıyla başlayan bu gerilim, yaşanan son olayda tarafları daha fazla caydırıcı önlemler almaya yöneltmiştir.

Bilindiği gibi 5 yıl önce Suriye'de Uluslararası Koalisyon güçleri ve Rusya arasında saldırmazlık anlaşması imzalanmıştır. Suriye'de ABD'nin saldırmazlıkla ilgili özel bir ofisinin bulunmasının yanı sıra Rusya'nın da her iki tarafın askerî devriyelerinin günlük hareketlerini koordine eden programları ve devriyenin hedefini, askerî ve hava sahasını belirlemek için bir ofisinin mevcut olduğu gözlemlenmiştir. Koordinasyonun her iki tarafın askerî önceliklerine göre şekillendiği ve bu çerçevede müttefik güçlerin sahadaki konuşlanmalarıyla ilgili tüm düzeylerde görüşmelerin yapıldığı dikkate

alındığında, yaşanan bu olayın sadece bir kazadan ibaret olduğunu düşünmek yetersiz kalacaktır. Her iki taraf da karşı tarafın nereye gideceğini ve bu bölgede devriye gerçekleştirme gerekçelerini tamamen bilmesine rağmen ABD-Rusya kuvvetleri arasında yaşanan gerilim tarafların bölgeye dönük ileri dönem stratejilerinin de bir yansıması olarak görülebilir.

Washington'da Suriye politikasının hedefleri ve askerî varlığın devam edip etmemesi konusunda daha derin tartışmalar yaşanırken Rusya'nın kararlı şekilde bölgedeki askerî etkisini arttırmayı sürdüreceği görülmektedir.

Fırat'ın Doğusunu Bekleyen Sıkı Rekabet

Askerî varlığın arttırılması, Rusya'ya Suriye'deki ABD güçlerini taciz etmemesi veya onlara zarar vermemesi için atılan sembolik bir uyarı olsa da birçok soru işaretini de beraberinde getirmiştir. Rusya, Trump'ın yeni dönemde ABD Başkanı olması hâlinde Suriye'den çekilme politikasının bir şekilde devam edeceğini düşünmektedir. Washington'da Suriye politikasının hedefleri ve askerî varlığın devam edip etmemesi konusunda daha derin tartışmalar yaşanırken Rusya'nın kararlı şekilde bölgedeki askerî etkisini arttırmayı sürdüreceği görülmektedir. Rusya'nın sadece sahada bu tür hareketlerle sınırlı kalmayıp siyasi arenada da Suriye meselesinde baskın pozisyonda bulunmak istediği bilinmektedir. PYD/YPG'yi kendi nüfuz alanına çekmek isteyen Rusya'nın Suriye rejimi ve PYD/YPG arasında bir dizi görüşme ve pazarlığa ara buluculuk yaptığı bilinmektedir. Ancak bu pazarlıklar, ABD'nin PYD/YPG'yi görüşmelerden çekilmeye zorlaması ve rejim ile PYD/YPG'nin beklentileri arasında derin farklılıklar oluşması gibi nedenlerle başarısızlıkla sonuçlandığı anlaşılmaktadır. Bu gelişme sonrasında ABD'nin PYD/YPG ile Erbil'e yakın duran Suriyeli Kürt partilerin çatı yapılıması Suriye Kürt Ulusal Konseyi (SKUK) arasında birlik görüşmelerine ara buluculuk yaptığı bir dönemde Rusya'dan da benzer amaçla karşı bir hamle gelmiştir.

ABD girişimlerinde yürütülen "birlik görüşmelerinin" şu an üçüncü aşamada olduğu ve başarıya ulaş-

Pentagon'dan YPG/PKK kontrolünde 10 bin kişilik birlik için 'bütçe' talebi

Pentagon 2021 mali yılı için Suriye'de desteklediği gruplara 200 milyon dolar askeri yardım fonu talebinde bulundu

YPG-PKK kontrolünde 10 bin kişilik bir grup oluşturulacak ve bunlara silah, mühimmat desteği verilecek

El Tanıf'taki Muğavir et-Tavra grubunun sayısı 300'den 500 kişiye çıkarılacak

YPG/PKK'YA 3 FARKLI KUVVET EĞİTİMİ

BÖLGESEL İÇ GÜVENLİK GÜÇLERİ

Yerleşim yerlerinin belirli bölgelerinde konuşlu sabit birlikler kurulacak

İÇ GÜVENLİK GÜCÜ

4 bin kişiden oluşacak, şehirlerde devriye ve yerleşim birimleri arasındaki kontrol noktalarında görev yapacak

TEMİZLİK GÜCÜ

1720 kişiden oluşacak Terör örgütü YPG-PKK kontrolündeki bölgede 600 kişilik anti-terör birliği kurulacak

Toplam 1120 kişiden oluşan sözde komando birliği oluşturulacak

VERİLECEK BAZI SİLAH VE EKİPMAN

- 442 ADET TÜFEK
- YAKLAŞIK 3 MİLYON ÇEŞİTLİ KALİBRELERDE MERMİ
- 860 ADET TABANCA
- 296 ADET KOMANDO BİÇAĞI
- 28 ADET SUİKAST TÜFEĞİ
- 121 TAKTİKSEL OLMAYAN ASKERİ ARAÇ
- 574 ADET ZİRHİLİ ARAÇ

Cok sayıda personel taşıyıcı, kargo kamyonu, ambulans, yakıt ve su tankerleri verilecek

Üniforma, miğfer, kamera, telsiz, tablet, oksijen kesici gibi çeşitli muhteviyatta binlerce yardım malzemesi gönderilecek

SURİYE'DEKİ DESTEK BÜTÇESİ 5 KALEME AYRILIYOR

10.02.2020

törleri bir araya getirdiği görülmüştür. Bunun en somut örneği, PYD/YPG'nin siyasi kanadı olarak faaliyet gösteren Suriye Demokratik Meclisinin (SDM) Rusya'nın resmî daveti üzerine 29 Ağustos 2020 tarihinde Moskova'da ayrılanmış olmasıdır. Merkezi Şam'da bulunan ve Moskova merkezli Suriyeli muhaliflerin kurduğu Halkın İradesi Partisi'nin (HİP), SDM ile burada siyasi çözüme ilişkin görüşmeler gerçekleştirdiği ve taraflar arasında 31 Ağustos'ta bir mutabakat imzalandığı bilinmektedir. Taraflar mutabakatın ardından Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile bir araya gelmiş ve mevcut durum hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Lavrov konu ile ilgili yaptığı açıklamasında görüşmelerden haberdar olmadıklarını veya belirleyici herhangi bir rol oynamadıklarını vurgulamıştır. Ancak zaman ve mekân bağlamında düşünüldüğünde durumun, Rusya'nın yansıttığından farklı bir tablo çizdiği görülmektedir.

ABD ve Rusya, Fırat'ın doğusunun statüsü, sahip olduğu doğal kaynaklar gelirlerinin aktarılması ve PYD'nin siyasi çözüm sürecine dâhil edilmesi gibi konularda belirli rekabet içerisindedir. Ancak bu rekabet son dönemlerde yoğunlaşmakta ve taraflar daha sert tedbirler almaktadır. Sonuç olarak bu rekabet üzerinde ve Suriye'nin geleceğinde ABD'deki başkanlık seçimlerinin de etkili olabileceği ve özellikle Fırat'ın doğusunda çatışma ihtimalini de barındıran Suriye'deki küresel iki güç arasındaki çekişmenin devam edeceği öngörülmektedir. ■

ması durumunda SKUK üzerinden PYD/YPG'ye uluslararası meşruiyet kazandırılması planlanmaktadır. Böylece dolaylı olarak PYD/

YPG'nin Suriye ile ilgili siyasi çözüm masasında yerinin garanti edilmesi düşünülmektedir. Rusya'nın da aynı hedeflerle farklı ak-